

Nieuwsbrief KOKW

April 2020 nieuwsbrief 2 van 2020

In dit nummer op pagina:

- 1 Voorwoord
- 2 Kringnieuws
- 5 Activiteiten SteM
- 6 Varia
- 9 Kalender

OPROEP

Ontvangt u nog een papieren versie van deze nieuwsbrief?

Graag hadden wij uw e-mail- adres ontvangen op info@kokw.be, zodat u voortaan deze nieuwsbrief digitaal kan ontvangen. Bedankt hiervoor.

Voorwoord

Beste leden

Coronatijden = historische tijden. Ongetwijfeld een kolfje naar de hand van de historici binnen 20, 50 of 100 jaar. We weten nu al met zekerheid dat de analyse van de laatste groep scherper zal zijn. Goede historische vorsers weten dat afstand in tijd en ruimte de inzichten sterker maakt. Toch een kanttekening bij deze gedachte: zal die historica of historicus ook de angsten en onzekerheden, frustraties en hoop kunnen vastleggen in zijn of haar teksten voor het jaarboek van 2108? Daarom dat de eerste (mondelijke) getuigenissen ook erg belangrijk zijn. Hoofdrolspeler nog kunnen interviewen, met de hoop dat zij toch het achterste van hun tong laten zien, is dus ook cruciaal voor latere geschiedschrijving. Kortom: beide historici (korte termijn en lange termijn) zijn nodig om het echte overzicht te krijgen. Als KOKW gaan we voor beiden, en geven we iedereen kansen die hiertoe een steentje wil bijdragen.

En met de Kring gaat het nog altijd zeer goed. We zitten een beetje op ons honger om verder te werken aan het Huis Janssens, om deze prachtige patriciërswooning terug de ziel te geven die ze verdient. We houden jullie op de hoogte.

Chris de Beer
Voorzitter KOKW

Kringnieuws

TENTOONSTELLING 'HET LAND VAN WAAS IN OUDE KAARTEN II' – NU DIGITAAL TE BEZOEKEN

De opening van de tentoonstelling "Het Land van Waas in oude kaarten II" vond plaats op zondag 2 februari. Als gevolg van de beschermende maatregelen n.a.v. de coronacrisis is het Mercatormuseum momenteel gesloten (voorlopig tot 30 april). Maar niet getreurd, de tentoonstelling is nu digitaal te bezoeken (met dank aan Herbert Smitz). Klik hier om de tentoongestelde kaarten te bekijken.

<https://www.museasintniklaas.be/tentoonstellingen/het-land-van-waas-oude-kaarten-ii-gesloten-van-14-maart-tot-3-april-nu-digitaal-te-bezoeken>

De Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas diept uit haar archief enkele unieke oude kaarten van haar werkingsgebied op. We tonen gedrukte kaarten, unieke handschriftelijke kaarten en kaartboeken van bekende en minder bekende cartografen en landmeters. Aanwinsten uit het voorbije decennium in de verzameling van de Kring worden in de kijker gezet. Het resultaat zal ongetwijfeld in de smaak vallen van liefhebbers van cartografie en van de Wase geschiedenis. De expo is chronologisch opgebouwd. Het kaartmateriaal overspant de 16de tot het begin van de 20ste eeuw. Met de goed gedocumenteerde wandelcatalogus in de hand, navigeer je vlot langs de historische stukken.

De tentoonstelling is (na de opheffing van de maatregelen n.a.v. de coronacrisis) te bezichtigen tot en met 6 september 2020 in het Mercatormuseum, Zamanstraat 49 D (ingang via park) te Sint-Niklaas.

Lezing door Herbert Smitz

(KOKW)

MERCATORLEZING – CASESTUDY GENTSE VAART DOOR HERBERT SMITZ – WOENSDAG 10 JUNI 2020 OM 19.30U. IN MERCATORMUSEUM, ZAMANSTRAAT 49 D TE SINT-NIKLAAS

Naar aanleiding van de tentoonstelling Land van Waas in Oude Kaarten II houdt Herbert Smitz (commissaris – webmaster KOKW) op 10 juni een aansluitende lezing 'Casestudy Gentse Vaart' in het Mercatormuseum, Zamanstraat 49 D te Sint-Niklaas.

De tentoonstelling vormt een trigger om, aan de hand van een casestudy over de Gentse vaart (Stekene-Hulst), te horen en zien wat men via deze historische oude kaarten nu nog allemaal kan ontdekken. De spreker neemt er ook beelden uit de moderne luchtvaartfotografie bij om meer duiding te geven. We krijgen via de diverse thema's een beeld over de noodzaak, de inplanting, het ontstaan, de (her)aanleg, histories, het landschap (wegen, forten, grenzen) van deze waterweg in onze Wase en Zeeuws-Vlaamse polders.

Casestudy Gentse vaart

Naar aanleiding van de tentoonstelling
Het Land van Waas in oude kaarten II

Mecatormuseum
2 feb – 6 sept 2020

Woensdag 10 Juni 2020 om 20:00 u

Vanaf 19:30 korte voorfilm over de ontwikkeling van ons poldergebied

Mecatormuseum Sint-Niklaas

geleive uw aanwezigheid te bevestigen via info@kokw.be

K.O.K.W.
vzw
Zamanstraat 49 B
info@kokw.be - www.kokw.be

De lezing wordt van 19u40 tot 19u50 voorafgegaan met de projectie van een beeldverhaal dat in de tentoonstelling Het Land van Waas in Oude Kaarten in 2011 in looping werd geprojecteerd. De projectie geeft een beeld over het ontstaan én de huidige vorm van onze regio, inclusief de economische ontwikkeling in onze Wase polders.

Reserveer via 03 778 34 50 of via e-mail stedelijkemusea@sint-niklaas.be of info@kokw.be. De toegang is gratis.

RONDELEIDING IN DE TENTOONSTELLING 'HET LAND VAN WAAS IN OUDE KAARTEN II' DOOR EDDY MAES – ZONDAG 6 SEPTEMBER 2020, 14.30-16U., IN MERCATORMUSEUM, ZAMANSTRAAT 49 D TE SINT-NIKLAAS

Eddy Maes, beheerder van de cartografische collectie van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, neemt je mee doorheen de tentoonstelling 'Het Land van Waas in Oude Kaarten II'.

Onder leiding van onze gids ontdekt de bezoeker kaarten van inpolderingen, de (internationale) grenzen en hun evolutie, de bewoning en de eigendomsverhoudingen, het wegennet, rivieren en kanalen, forten, linies en oorlogen. We tonen gedrukte kaarten, unieke handschriftelijke kaarten en kaartboeken van bekende en minder bekende cartografen en landmeters. Aanwinsten uit het voorbije decennium in de verzameling van de Kring worden in de kijker gezet. Het resultaat zal ongetwijfeld in de smaak vallen van liefhebbers van cartografie en van de Wase geschiedenis.

Reservatie is verplicht. Reserveer via 03 778 34 50 of via e-mail stedelijkemusea@sint-niklaas.be of info@kokw.be.

LEDENUITSTAP KOKW VAN 25 APRIL 2020 VERPLAATST NAAR 2021

De situatie door de coronacrisis maakt uiteraard dat de KOKW-ledenreis 2020 naar het Afrikamuseum en Louvain-la-Neuve niet kan doorgaan. Musea zijn niet geopend, en busreizen, waar 50 mensen geconcentreerd samen zitten, lijken in de gegeven omstandigheden ook niet verstandig. Die vaststelling werd gedeeld door de betrokken musea, de busmaatschappij en het restaurant, dat wij op 25 april 2020 zouden bezoeken.

De ledenreis van de KOKW past in een jaarlijks wederkerende activiteit. We vonden het daarom noodzakelijk maar gepast om de reis exact één jaar uit te stellen naar 2021, namelijk in dit vooruitzicht naar hoogstwaarschijnlijk zaterdag 24 april 2021. Dit is na de Paasvakantie. Voorlopig is het nog niet mogelijk om de reservaties te maken voor het Afrikamuseum, maar wij doen er alles aan om in het najaar 2020 deze reservatie tijdig te kunnen bevestigen.

Voor de 50 ingeschreven deelnemers gaan we ervan uit dat ze zaterdag 24 april 2021 alvast in hun agenda zullen noteren. Zij krijgen uiteraard voorrang om volgend jaar deel te nemen aan de verplaatste reis.

Wij danken jullie voor het begrip en hopen dat jullie allen gezond zijn en blijven.

Met vriendschappelijke (elleboog)groeten

Herbert Smitz, reisleider KOKW ledenreis.

ERFGOEDDAG EEN JAAR UITGESTELD

Erfgoeddag, normaal gezien op zaterdag 25 en zondag 26 april 2020, kan dit jaar niet doorgaan omwille van de maatregelen om het coronavirus in te perken. De risico's voor de gezondheid van de organisatoren en bezoekers zijn te groot.

Toch zijn de voorbereidingen voor deze editie, in het teken van 'De Nacht', niet vergeefs. De cultureel-erfgoedsector wordt uitgenodigd om zijn inspanningen te laten renderen in 2021. Volgend jaar vindt het evenement plaats op zaterdag 24 en zondag 25 april.

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM GESLOTEN OP ZATERDAGVOORMIDDAG VOOR ONBEPAALEDE DUUR

Als gevolg van de restauratiewerken aan het Huis Janssens wordt de leeszaal van de KOKW tijdelijk gebruikt als opslagruimte. De leeszaal is hierdoor voor onbepaalde duur gesloten. Tot onze spijt kunnen we gedurende deze periode geen bezoekers in de leeszaal ontvangen.

Gelieve voor dringende opzoeken/vragen een afspraak te maken via info@kokw.be. Dan wordt bekeken of wij u – na de coronacrisis – alsnog kunnen verder helpen. Alvast bedankt voor uw begrip.

SCHENKINGEN AAN DE K.O.K.W.

Heb je documenten, foto's, filmmateriaal of voorwerpen, waarvan je denkt dat die voor onze Oudheidkundige Kring of voor de inwoners van het Waasland interessant zijn of zelfs van onschatbare historische waarde? Heb je zelf niet de ruimte of heb je zelf geen mogelijkheid om het bij te houden en wil je toch dat het bewaard blijft voor het nageslacht? Dan zijn wij steeds zeer dankbaar voor het vertrouwen dat in onze Kring gesteld wordt om dit in jouw plaats te doen.

Indien je een schenking wil doen, kan je ons contacteren via een bestuurslid of via info@kokw.be. We contacteren je dan zo snel mogelijk om concreet af te spreken.

Activiteiten SteM

EEN NIEUW DIGITAAL VENSTER OP DE STEDELIJKE MUSEA

De stedelijke musea van Sint-Niklaas herbergen boeiende, waardevolle collecties en tal van topstukken op drie unieke locaties. Al dat moois krijgt nu ook een aantrekkelijk digitaal uithangbord met de gloednieuwe website www.museasintniklaas.be. De nieuwe website werd gelanceerd op donderdag 12 maart.

ERFGOED IN DE KIJKER

De stedelijke musea zijn een dynamisch erfgoedcentrum met een uitgesproken publiekswerking. Dat komt meteen tot uiting voor wie landt op de startpagina. De thema's 'Tentoonstellingen', 'Activiteiten' en 'Plan jouw bezoek' zijn uitgelicht en geven aan dat er rond het collectiebeheer een hele werking is uitgebouwd.

Onder 'Tentoonstellingen' zijn alle tijdelijke expo's overzichtelijk weergegeven aan de hand van fototegels. Bezoekers ontdekken het ruime aanbod aan evenementen, lezingen, rondleidingen, workshops, vernissages en publieksmomenten allerhande onder 'Activiteiten'.

'Plan je bezoek' is een handige en toegankelijke toeliding naar de verschillende sites en collecties. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het aanbod voor kinderen, groepen en klassen. Voor de scholen worden, per niveau, tal van werkdocumenten online ter beschikking gesteld. Rechtstreeks een gids reserveren of publicaties bestellen in de museumshop kan ook via deze hoofdrubriek.

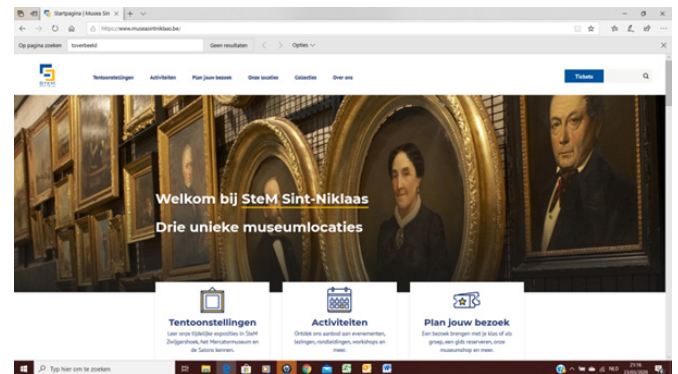
De overzichtspagina 'Collecties' heeft enkele extra blikvangers met 'Topstukken' en 'Voorwerp van de maand'. De bezoeker kan er evenwel ook voor kiezen om de musea te verkennen aan de hand van de drie locaties.

De nieuwe museumsite is een echt visueel uithangbord voor de museumwerking. Met grote zorg werden tientallen beelden geselecteerd die de collecties en publiekswerking op een fraaie manier in beeld brengen. Specifiek voor het Mercatormuseum is er ook een virtuele rondleiding.

Een apart luik van de website geeft een blik achter de schermen van de stedelijke musea: wie maakt deel uit van het team, het beleid, de missie en visie, partners en sponsors ...

ONTWIKKELING

De ontwikkeling van www.museasintniklaas.be werd, op basis van een overheidsopdracht, toegewezen aan twee bedrijven uit de Cronos-groep: Leap Forward en Calibrate uit Gent. Het inhoudelijk en technisch voortraject ging van start in het najaar 2019. Tussentijds werd de website in ontwerp getest door gebruikers met een verschillende achtergrond. De nieuwe website werkt mobiel en houden dus rekening met het stijgend aantal smart-

phone-bezoekers. De museumsite is ook afgestemd op de nieuwe Europese regelgeving over de bescherming van de persoonsgegevens.

WEBPLATFORM

De lancering van de museumsite is een nieuwe stap in de vernieuwing van het webplatform van de stad Sint-Niklaas. In 2018 kwamen OndernemeninSintNiklaas.be, OntdekSintNiklaas.be, de portaalsite Sint-Niklaas.be en Stadvandesint.be online. In 2019 volgden de websites van de stedelijke academies, met als nevenproject een afstemming van de namen, logo's en huisstijl. In de loop van deze bestuursperiode wordt het webplatform verder uitgebreid.

Deze globale, geïntegreerde aanpak is kostenbesparend op vlak van ontwikkeling en onderhoud en biedt ook de nodige veiligheids garanties.

Varia

SNUISTEREN IN DE SCHUIVEN VAN DE KOKW...

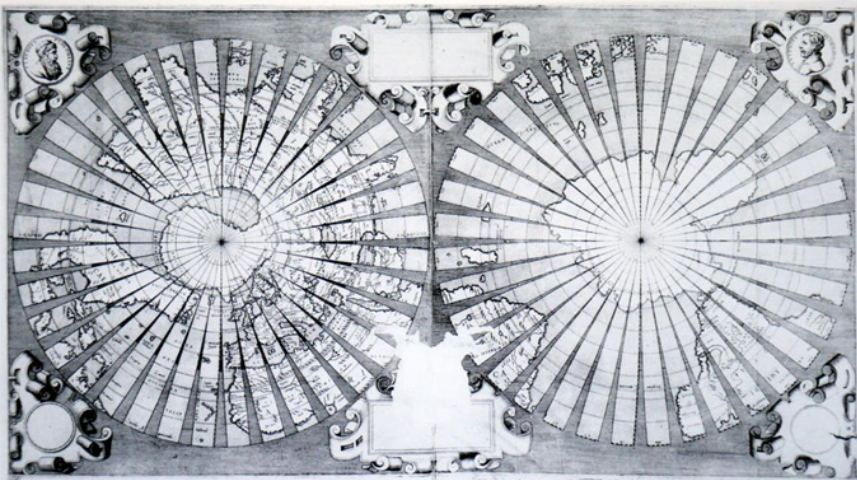
Voor de eerste en enige Mercatorlezing 2020, omwille van Corona... was ik op zoek naar sporen van de Straat van Magellaan in de collecties van de KOKW. En dan val je wel eens op unieke stukken.

Een stuk oud papier in slechte toestand dat we probeerden een beetje vlak te krijgen, en wat blijkt: het zuidelijke halfrond geprojecteerd op de Zuidpool, een kaartje NIET in Mercatorprojectie. Geen jaartal, geen cartouches met uitleg...

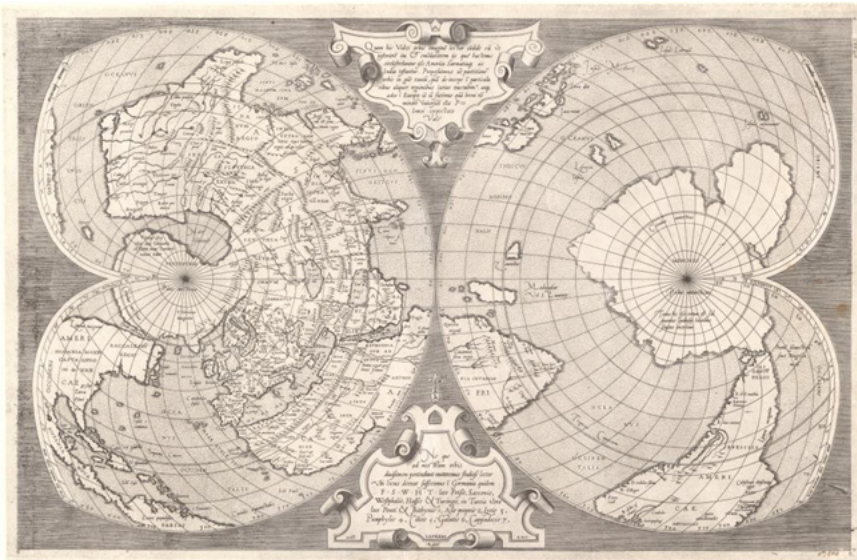

Een catalogus van Sotheby's, London Thursday 10 December 1998, die ik van Alfred Van der Gucht kreeg, brengt klaarheid: *'Kavel 146 World, Globe Gores-Florianus (Antonio) Untitled globe gores, large engraved twin-hemispherical map in 2 sheets joines, each hemisphere divided into 36 gores, after Mercator's double-cordiform map of 1538...'*

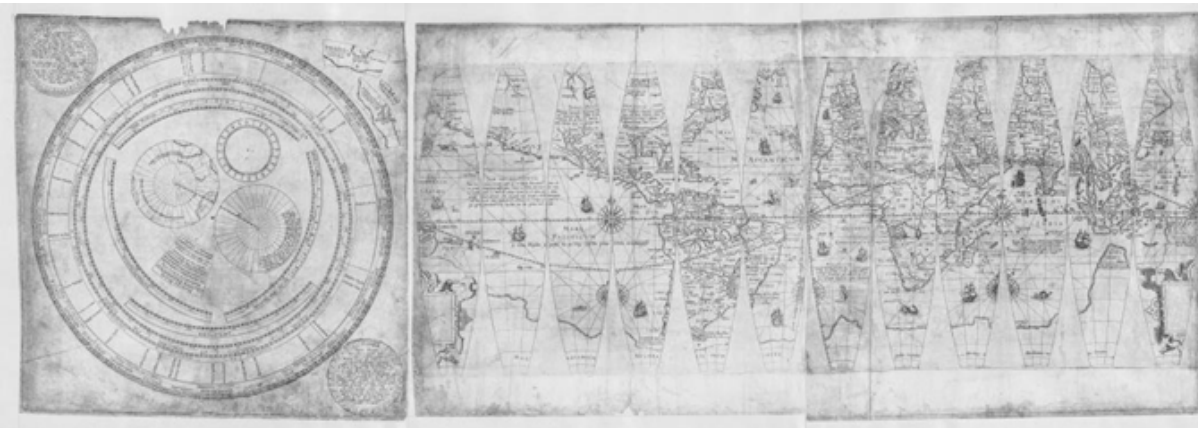
Flotiano kreeg in 1555 een privilege van de Venetiaanse Senaat om een wereldkaart te publiceren. Wij bezitten er dus de helft van.

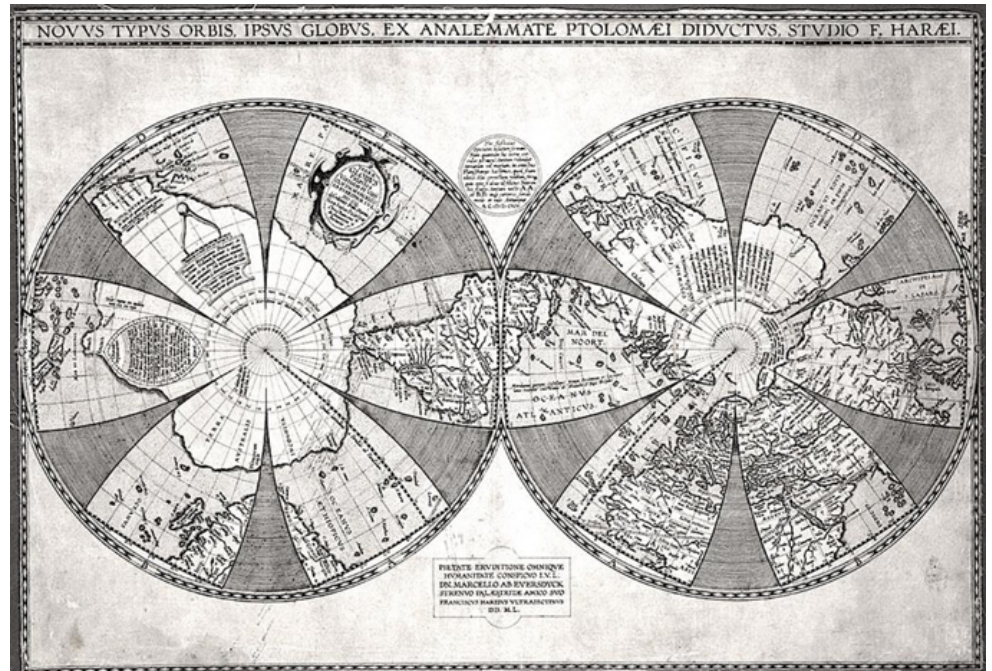
Onze unieke globe in plano van Franciscus Haraeus, in Mercatorprojectie, contrasteert met de even unieke globe in plano van Sydney die ook niet in Mercatorprojectie is, een beetje zoals bovenstaande dus.

Toch nog eventjes terug naar onze Haraeus 1614-15,

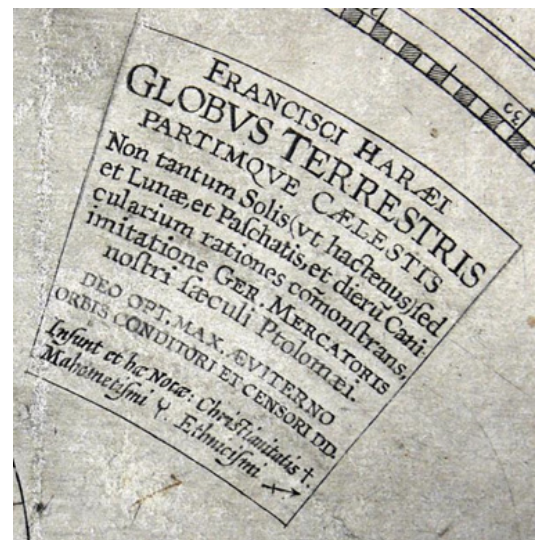

en deze in Sydney.

Op onze Haraeus toch nog twee bijzonderheden:

1. De drie straten van Magellaan in verschillende schalen... Zouden er dan meerdere globes gemaakt zijn in verschillende groottes?

2. En natuurlijk de cartouche. Franciscus Haraeus noemt Gerard Mercator den 'Ptolemeus' van zijn tijd

Al sneuisterend bij De Slegte in Antwerpen viel ik op twee boeken uitgegeven door de 'Antwerpsche Bibliofielen', 'Oud-Nederlansche kaartmakers' van Jan Denucé. Deze standaardwerken hebben we kunnen kopen als nieuwe unieke stukken in onze Mercator-Collectie. We krijgen een inblik in de zakenrelaties tussen G. Mercator en zonen en het huis Plantin in Antwerpen.

Eddy Maes

Kalender

- Zaterdag: Bibliotheek en documentatiecentrum gesloten op zaterdagvoormiddag voor onbepaalde duur als gevolg van het coronavirus en restauratiewerken aan het Huis Janssens
- Tot 6 september 2020: Tentoonstelling 'Het Land van Waas in oude kaarten II' in Mercatormuseum – NU OOK DIGITAAL
- Zaterdag 25 april 2020: Ledenuitstap – KOKW bezoekt Afrikamuseum en Louvain-la-Neuve – AFGELAST!
- Zondag 26 april 2020: Erfgoeddag – AFGELAST
- Woensdag 10 juni 2020, 19.30u.: Mercatorlezing Casestudy 'Gentse vaart' door Herbert Smits in Mercatormuseum.
- Zondag 6 september 2020, 14.30-16u: Rondleiding in de tentoonstelling Het Land van Waas in Oude Kaarten II door Eddy Maes in Mercatormuseum.

MET DANK AAN:

Met steun van de

